

Länstyrelsen i Jönköpings län

Kommunernas planering för psykiskt funktionshindrade i Jönköpings län

- Kommunernas planering för psykiskt funktionshindrade i Jönköpings län

Titel	Kommunernas planering för psykiskt funktionshindrade i Jönköpings län
Författare	Leif Lagerqvist
Beställningsadress	Länsstyrelsen i Jönköpings län, Sociala avdelningen, 551 86 Jönköping Telefon 036-39 50 00 (vx)
Webbplats	www.f.lst.se
Kontaktperson	Ethel Werning, Länsstyrelsen i Jönköpings län, Direkttelefon 036-39 51 23, e-post ethel.werning@f.lst.se
Meddelande	Nr. 2004:2
ISSN	1101-9425
ISRN	LSTY-F-M—04/2:--SE
Referens	Leif Lagerqvist, Sociala avdelningen, Januari 2004
Upplaga	50 ex.
Tryckt på	Länsstyrelsen i Jönköpings län 2004

701-17846-02

Förord

Socialstyrelsen och Länsstyrelsen har enligt 13 kap. 1 och 2 §§ socialtjänstlagen (SoL) gemensamt ansvar för tillsynen över socialtjänstlagen. I lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS) regleras på likartat sätt tillsynsansvaret i 25 § och i 26 §. Målet med tillsynen är att biståndet eller insatserna har god kvalitet och säkerhet samt att utvecklingen av verksamheterna sker efter statsmakternas intentioner.

Socialstyrelsen och samtliga länsstyrelsen genomför tillsammans ett nationellt projekt för att utveckla och förbättra tillsynen av kommunernas insatser för personer med psykiska funktionshinder. Ett led i detta arbete är att tillsynens bedömningar skall bli så tydliga att kommunerna kan använda dem som stöd i sin verksamhetsutveckling.

En granskning av landets samtliga kommuners övergripande planering av verksamheter för psykiskt funktionshindrade har gjorts under 2002. Granskningen genomfördes i form av en enkätundersökning.

I denna rapport presenteras resultatet av enkätsvaren för samtliga tretton kommuner i Jönköpings län.

Iris Dovrén Råsbrant
Socialdirektör

Leif Lagerqvist
Socialkonsulent

Innehållsförteckning

Sammanfattning och Länsstyrelsens bedömning	1
1. BAKGRUND	3
2. DEFINITIONER	4
3. SYFTE	5
4. METOD OCH GENOMFÖRANDE	5
5. ANALYS OCH BEDÖMNING	5
6. RAPPORTENS UPPLÄGG OCH URVAL AV FRÅGOR	5
7. RESULTAT	6
7.1 Allmänna uppgifter om kommunerna i länet	6
7.2 Kännedom om personer med psykiska funktionshinder i kommunen	6
<i>Tabell 1. Kännedom</i>	6
7.3 Information om kommunens insatser till personer med psykiska funktionshinder	8
<i>Tabell 2. Informationsinsatser</i>	8
7.4 Skriftliga mål och planer som omfattar personer med psykiska funktionshinder	9
<i>Tabell 3. Politiska mål/policy</i>	9
<i>Tabell 4. Verksamhetsplan</i>	10
7.5 Samverkan med andra organisationer/myndigheter kring mål/riktlinjer och verksamhetsformer för personer med psykiska funktionshinder	11
<i>Tabell 5. Gemensamma mål och riktlinjer</i>	11
<i>Tabell 6. Gemensamma verksamhetsformer</i>	12
7.6 Synpunkter från brukar- och anhörigorganisationer	13
<i>Tabell 7. Synpunkter från brukar- och anhörigorganisationer</i>	13
7.7 Verksamheter för personer med psykiska funktionshinder	14
<i>Tabell 8. Verksamhet för boende</i>	15
<i>Tabell 9. Verksamhet för sysselsättning</i>	16
<i>Tabell 10. Övriga insatser</i>	17
7.8 Personalens kompetens och kunskapsutveckling	18
<i>Tabell 11. Personalens kompetens och kunskapsutveckling</i>	18
7.9 Kvalitetssystem för sociala insatser	19
<i>Tabell 12. Kvalitetssystem</i>	19
7.10 Sammanfattning av resultatet	20
<i>Tabell 13. Sammanställning av granskningsområden där kommunen uppnår kraven</i>	20

Sammanfattning och Länsstyrelsens bedömning

Socialstyrelsen och samtliga länsstyrelser påbörjade 2002 ett gemensamt projekt för att utveckla och förbättra tillsynen av kommunernas insatser för personer med psykiska funktionshinder. Projektet omfattar tre granskningsområden och tillsynen av dessa syftar till att ge en bild av hur psykiatrireformen genomförts i kommunerna, men också att stimulera kommunerna i det fortsatta reformarbetet. Utgångspunkten för tillsynen är lagstiftningens mål för kommunernas verksamhet som framgår av 5 kap 7 § socialtjänstlagen – ”Socialnämnden skall verka för att människor som av psykiska skäl möter betydande svårigheter i sin livsföring får möjlighet att delta i samhällets gemenskap och leva som andra”.

Tillsynen på **planeringsnivå** omfattar kommunernas kännedom om målgruppen, vilka mål, medel, samverkansformer och system för uppföljning och kvalitetsutveckling som finns inom angivna behovsområden.

Tillsynen på **individnivå** omfattar om och hur ett antal individer får sina behov tillgodosedda (Länsstyrelsen i Jönköpings län deltar inte i denna del).

Tillsynen på **verksamhetsnivå** omfattar kvalitet och innehåll i några utvalda verksamheter för boende och sysselsättning. I denna del har tillsyn genomförts av vardera ett boende och en verksamhet för sysselsättning i Jönköping, Vaggeryd och Värnamo kommuner. Resultatet av verksamhetstillsynen redovisas i en särskild rapport.

Denna rapport redovisar resultatet av tillsynen på planeringsnivå i Jönköpings läns samtliga 13 kommuner. Vissa jämförelser görs med landet i övrigt och en kommun i länet motsvarar ungefär 8 % av länets totala 13 kommuner.

Enkätundersökningen genomfördes under våren 2002 och vissa förändringar kan därför ha genomförts sedan dess. Alla kommuner har bedömts från samma utgångspunkter oavsett kommunstorlek eller sociala, geografiska eller ekonomiska förutsättningar.

Bedömningskriterierna har tagits fram som ett led i utvecklingsarbetet med tillsynsmethodik. De kan anses utgöra ett måhända trubbigt instrument som än dock ger en bild av kommunens arbete med psykiskt funktionshindrade.

Undersökningen pekar på en rad områden där kommunerna kan utveckla sitt arbete med målgruppen. Genom avsaknad av kunskaper om målgruppens storlek saknar kommunerna ett bra underlag för sin planering. Kartläggningarna av målgruppens omfattning och behov måste intensifieras för att säkerställa ett bättre planeringsunderlag. Det är viktigt att även psykiatrin deltar i inventeringsarbetet. Det är en brist i denna undersökning att målgruppens omfattning och behov inte kan ställas i relation till omfattningen av de insatser som erbjuds. Kommunerna saknar också ett kvalitetsarbete som kan utveckla verksamheterna och även personalens behov av planer för personalutveckling saknas i flertalet kommuner.

En bristande planering kan innebära att målgruppens framtida behov av insatser inte kan tillgodoses. Det kan också få konsekvenser i ett felaktigt utnyttjande av resurser om man i kommunerna inte känner till målgruppens behov.

Det positiva i länets kommuner är att utbudet av insatserna boende, sysselsättning och övriga insatser är jämförelsevis väl tillgodosedda (med reservation för att inte alla behov är kända). Det finns en variation inom dessa verksamheter som ger brukaren vissa möjligheter att välja inom en viss ram. Vid en jämförelse med riksgenomsnittet klarar sig länets kommuner bra i detta avseende liksom att man även på en del andra undersökta områden ligger något över riksgenomsnittet.

Länsstyrelsen har vid två tidigare tillfällen, 1995 och 2000, följt upp kommunernas arbete med psykiatrireformen. De bilder som framkommit vid dessa tillfällen, liksom i denna undersökning, visar att kommunerna fortsätter sitt arbete med att utveckla verksamheten för personer med psykiska funktionshinder. Länsstyrelsen konstaterar att verksamheterna utvecklas men att det fortfarande finns bristområden där kommunerna kan göra ett bättre arbete. Länsstyrelsen kommer även fortsättningsvis att följa kommunernas arbete med psykiskt funktionshindrade.

1. BAKGRUND

Enligt 5 kap. 7 § socialtjänstlagen (SoL) skall socialnämnden ”verka för att människor som av fysiska, psykiska eller andra skäl möter betydande svårigheter i sin livsföring får möjlighet att delta i samhällets gemenskap och att leva som andra. Socialnämnden skall medverka till att den enskilde får en meningsfull sysselsättning och får bo på ett sätt som är anpassat efter hans eller hennes behov av särskilt stöd.” I lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS) anges de rättigheter som personer med varaktiga psykiska funktionshinder har om deras funktionshinder ”försakar betydande svårigheter i den dagliga livsföringen och därmed ett omfattande behov av stöd och service”.

Psykiatrireformen trädde ikraft 1995 (Propositionen har nr 1993/94:218). Reformen syftar till att förbättra livssituationen för personer med psykiska funktionshinder och öka deras möjligheter till gemenskap och delaktighet i samhället. Åtgärder inriktades på att ge ett mer effektivt och samordnat samhällsstöd till personer med långvariga och allvarliga funktionsnedsättningar på grund av psykisk ohälsa.

Kommunen har ”det yttersta ansvaret för att den som vistas i kommunen får det stöd och den hjälp han eller hon behöver” (2 kap.2 § SoL). Kommunerna har genom psykiatrireformen och socialtjänstlagen ansvar för kartläggning av psykiskt funktionshindrades levnadsförhållanden och att bedriva uppsökande verksamhet riktade mot målgruppen. Den har också ansvar för att planera och samordna insatser med olika huvudmän och organisationer. De personer som omfattas har långvariga och allvarliga funktionsnedsättningar på grund av psykisk störning. Reformen innebär också att kommunerna fick ett tydligare ansvar för att utveckla boendeformer och verksamheter för sysselsättning.

Kommunernas insatser för psykiskt funktionshindrade skall vara av god kvalitet (3 kap.3 § SoL). ”För utförande av socialnämndens uppgifter skall det finnas personal med lämplig utbildning och erfarenhet. Kvaliteten i verksamheten skall systematiskt och fortlöpande utvecklas och säkras.”

Socialstyrelsen har på uppdrag av regeringen utvärderat psykiatrireformen. Antalet personer med psykiska funktionshinder som är kända av socialtjänsten och psykiatrin uppskattas till cirka 43 000. Av utvärderingen framgår att reformen inte fått avsedda effekter (Socialstyrelsen 1999:1). Den enskildes möjligheter till delaktighet och inflytande är fortfarande eftersatt. Många har svårt att få del av LSS-insatser och en samlad individuell planering och samordning mellan olika huvudmän förekommer endast i begränsad omfattning. Behovet av rehabilitering och sysselsättning är inte på långa vägar tillgodosett.

Utvärderingen belyser också behovet av en aktiv, tydlig och sammanhållen tillsyn. Personer med psykiska funktionshinder är en utsatt grupp som kan ha svårt att själva bevaka sina rättigheter. Målgruppen har ofta särskilda behov som berör flera livsområden, vilket sätter särskilda krav på tillsynsmetoder. Tillsynsverksamheten inom området behöver därför utvecklas.

Socialstyrelsen och samtliga länsstyrelser påbörjade under 2002 ett gemensamt projekt för att utveckla och förbättra tillsynen av kommunernas insatser för personer med psykiska funktionshinder. Projektet innehåller tre granskningsområden:

Tillsyn på planeringsnivå: Tillsyn av kommunernas kännedom om målgruppen, vilka mål, medel, samverkansformer och system för uppföljning och kvalitetsutveckling som finns inom angivna behovsområden.

Tillsyn på individnivå: Tillsyn av om och hur ett antal personer får sina behov tillgodosedda inom angivna områden samt hur insatserna för dem samordnas. (*Länsstyrelsen i Jönköping deltar inte i denna tillsyn*).

Tillsyn på verksamhetsnivå: Tillsyn av kvalitet och innehåll i några utvalda verksamheter för boende och sysselsättning.

Denna rapport redovisar resultatet av tillsynen på planeringsnivå i länets samtliga tretton kommuner.

2. DEFINITIONER

Begreppet *personer med psykiska funktionshinder* utgår från Socialstyrelsens definition av psykiatireformens målgrupp. Det är personer som lider av så funktionsnedsättande och omfattande psykiska besvär att de har svårt att klara det dagliga livet och därför har behov av vård- och/eller omsorgsinsatser.

Begreppet *verksamheter för boende* används i rapporten som ett samlingsbegrepp för olika typer av verksamhet som förmedlar stöd till ett fungerande boende för personer med psykiska funktionshinder. En verksamhet avgränsas genom att en chef och viss personal kan knytas till denna. Olika typer av verksamheter kan förekomma:

- verksamhet som förmedlar boendestöd t.ex. del av verksamheten inom hemtjänsten,
- boendestödsgrupper eller trapphusboenden,
- bostad med särskild service enligt socialtjänstlagen eller lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade,
- hem för viss annan heldygnsvård enligt 5 kap. 7 § SoL,
- hem för vård eller boende (HVB).

Begreppet *verksamheter för sysselsättning* används i rapporten som ett samlingsbegrepp för olika typer av sysselsättningsverksamheter. En verksamhet avgränsas genom att en chef och viss personal knytas till denna. Olika typer av verksamheter är:

- daglig verksamhet enligt LSS,
- dagverksamhet i form av träffställen enligt 3 kap. 6 § SoL,
- dagverksamhet med strukturerat arbetsliknande innehåll enligt 3 kap. 6 § SoL,
- rehabiliteringsverksamhet i samverkan med andra huvudmän enligt 2 kap. 6 § SoL.

3. SYFTE

Granskningen på planeringsnivå syftar till att undersöka om kommunerna har kännedom om psykiskt funktionshinder i kommunen samt om kommunen har mål, planer och en verksamhet som motsvarar lagstiftningen och psykiatireformens intentioner. Undersökningen inkluderar också i vilken utsträckning kommunen samverkar med andra aktörer samt har system för uppföljning och kvalitetsutveckling.

Tillsynens huvudsakliga frågeställning är om *”kommunen verkar för att personer med psykiska funktionshinder får möjlighet att delta i samhällets gemenskap och leva som andra”*.

4. METOD OCH GENOMFÖRANDE

En enkät skickades under februari månad 2002 ut till länets kommuner från Socialstyrelsen via Länsstyrelsen. Enkäten gällde kommunernas egen planering för personer med psykiska funktionshinder samt kommunens utbud av insatser. Till enkäten bifogade kommunerna ett skriftligt material i form av egen dokumentation. Länsstyrelsen granskade att samtliga enkäter var korrekt ifyllda och svarade också för en värdering av svaren i en sorts skälighetsbedömning med den lokala kännedomen som bas. Materialet överlämnades sedan till Socialstyrelsen som har svarat för bearbetning av materialet och en sammanställning som även inkluderade en bedömning.

5. ANALYS OCH BEDÖMNING

Socialstyrelsen har bearbetat, analyserat och bedömt samtliga enkäter från hela landet. Bedömningskriterier har tagits fram av en arbetsgrupp bestående av representanter från Socialstyrelsen och några länsstyrelser. Bedömningskriterierna baseras på aktuella lagar, författningar, psykiatireformens intentioner, men även tillgänglig forskning inom området. Då lagstiftning till stora delar handlar om regler av ramlagskaraktär har det gällt att omsätta lagens intentioner till bedömningskriterier. Granskningen har sedan genomförts mot ett bedömningsschema. Materialet har sedan skickats till respektive länsstyrelse.

6. RAPPORTENS UPPLÄGG OCH URVAL AV FRÅGOR

Denna rapport omfattar Jönköpings läns tretton kommuners övergripande planering för personer med psykiska funktionshinder. I rapporten lämnas en redogörelse för hur respektive kommun har svarat i enkäten under olika frågeområden. Frågeområdena redovisas kommunvis sammanställda för länet och jämförs med siffrorna på nationell nivå. Under respektive frågeområde finns bedömningskriterierna samt Länsstyrelsens kommentarer. Socialstyrelsens slutsatser på nationell nivå finns redovisade i rapporten **”Kommunernas insatser för personer med psykiska funktionshinder. Tillsyn av verksamhetsplanering och utbud av insatser”**.

7. RESULTAT

7.1 Allmänna uppgifter om kommunerna i länet

I rapporten redovisas svaren från länets tretton kommuner. Den huvudsakliga politiska organisationen är att en nämnd, socialnämnd eller motsvarande, har ansvar för gruppen personer med psykiska funktionshinder.

På förvaltningsnivå förekommer delning av gruppen mellan handikappomsorg och individ- och familjeomsorg i några kommuner.

7.2 Kännedom om personer med psykiska funktionshinder i kommunen

Bedömningskriterier:

(5kap.8 § SoL och 15 § punkt 1 LSS)

Kommunen skall ha kännedom om antal personer med psykiska funktionshinder och deras behov för att kunna fullfölja sitt ansvar för gruppen.

Kommunen skall skaffa sig kännedom genom en inventering eller på annat godtagbart sätt.

En inventering skall ske med viss regelbundenhet, vara av viss omfattning och ska inbegripa psykiatrins kännedom om dessa personer.

Tabell 1, Kännedom

Kommun	Ingen eller bristande kännedom		Acceptabel kännedom		God kännedom	
	Antal	Procent	Antal	Procent	Antal	Procent
Aneby		X				
Eksjö						X
Gislaved						X
Gnosjö		X				
Habo		X				
Jönköping						X
Mullsjö		X				
Nässjö		X				
Sävsjö		X				
Tranås		X				
Vaggeryd				X		
Vetlanda		X				
Värnamo		X				
	Antal	Procent	Antal	Procent	Antal	Procent
Länet	9	70	1	8	3	22
Hela landet	173	55	89	20	50	16

Gnosjö, Habo och Tranås planeringar för inventering.

Bedömningsnivåer

INGEN ELLER BRISTANDE KÄNNEDOM

- Kommunen har inte genom inventering eller på annat sätt skaffat sig kännedom om målgruppen.
- Endast en knapphändig inventering har genomförts utan kontakt med psykiatrin.
- Kommunen har skaffat sig kännedom på ett annat sätt som inte är godtagbart.

ACCEPTABEL KÄNNEDOM

- Godkänd inventering har genomförts minst en gång under de senaste sju åren.
- Inventeringen innehåller antal, kön, ålder, boende och sysselsättning.
- Inventeringen är genomförd tillsammans med psykiatrin.
- Kommunen har skaffat sig kännedom på annat sätt, genom en modell för uppsökande verksamhet eller på annat sätt aktivt skaffat sig kännedom i godtagbar omfattning.

GOD KÄNNEDOM

- Inventering görs med fem års intervaller.
- Innehåller mer uppgifter än acceptabel nivå.
- Sker tillsammans med flera samarbetspartner förutom psykiatrin.
- Kommunen uppvisar en uppfinningsrikedom när det gäller att skaffa sig kännedom.

Kommentarer

Om vi jämför vårt län med siffrorna för landet har vi fler kommuner som har ingen eller bristande kännedom och färre med acceptabel kännedom. Vi ligger över genomsnittet när det gäller god kännedom.

Det är fyra kommuner, Gnosjö, Habo, Tranås och Vetlanda som inte har inventerat, men några av dem planerar för eller har pågående inventeringar.

En grupp kommuner, Aneby, Mullsjö, Nässjö, Sävsjö och Värnamo har genomfört inventeringar men dessa har, av olika anledningar, inte bedömts vara fullödiga. Det kan vara att psykiatrin inte medverkat eller att man inte inventerat behovet av bostäder eller sysselsättning.

Vaggeryd har inte genomfört någon regelrätt inventering, men där har man skaffat sig kunskaper om målgruppen genom kontakter med myndigheter och organisationer. Det har bedömts ge en acceptabel kännedom.

Eksjö, Gislaved och Jönköping har genomfört omfattande inventeringar tillsammans med brukarorganisationer och andra myndigheter. De har därför bedömts ha en god kännedom om gruppen psykiskt funktionshindrade.

7.3 Information om kommunens insatser till personer med psykiska funktionshinder

Bedömningskriterier:

(3 kap. 1 och 4 §§ SoL, 5 kap. 8 § SoL och 15 § punkt 3 LSS)

Kommunen ska informera personer med psykiska funktionshinder om det stöd och den service kommunen kan erbjuda.

Informationsinsatserna ska vara tillräckligt breda, tillräckligt träffsäkra och genomföras med viss regelbundenhet.

Om det finns brukare- och anhörigorganisationer i kommunen bör information lämnas särskilt till dessa.

Tabell 2. Informationsinsatser

Kommun	Ingen eller bristande information		Acceptabel information		God information	
	Antal	Procent	Antal	Procent	Antal	Procent
Aneby					X	
Eksjö	X					
Gislaved	X					
Gnosjö	X					
Habo	X					
Jönköping					X	
Mullsjö	X					
Nässjö					X	
Sävsjö	X					
Tranås					X	
Vaggeryd	X					
Vetlanda	X					
Värnamo	X					
	Antal	Procent	Antal	Procent	Antal	Procent
Länet	9	70	0	0	4	30
Landet	183	59	37	12	91	29

Bedömningsnivåer

INGA ELLER BRISTANDE INFORMATIONSSINSATSER

- Kommunen har ej genomfört några informationsinsatser det senaste året.
- Genomfört information på ett begränsat sätt.
- Inga informationsinsatser till anhörig- eller brukarorganisationer.

ACCEPTABLA INFORMATIONSSINSATSER

- Informationsinsatser har genomförts det senaste året.
- Flera informationskanaler har använts.
- Information har lämnats antingen muntligt eller skriftligt till anhörig- och brukarorganisationer.

GODA INFORMATIONSSINSATSER

- Kommunen har genomfört breda informationsinsatser genom minst tre kanaler eller informerat på ett kreativt och träffsäkert sätt.
- Informerat anhörig- och brukarorganisationer regelbundet.

Kommentarer

Jämfört med landet har kommunerna i länet ett något högre antal som har ingen eller bristande information och lägre antal med acceptabel information. När det gäller god information ligger länet något över riksgenomsnittet.

Sex kommuner, Gnosjö, Habo, Mullsjö, Vaggeryd, Vetlanda och Värnamo har inte genomfört någon form av informationsinsatser. Eksjö, Gislaved och Sävsjö har informerat men insatserna har ej varit tillfredsställande.

Aneby, Jönköping, Nässjö och Tranås har genomfört breda informationsinsatser regelbundet och till både brukare och anhöriga.

Länsstyrelsen har även i tidigare rapporter om kommunernas verksamhet för psykiskt funktionshindrade påtalat behovet av information. Ett stort antal av länets kommuner har ett fortsatt behov av att utveckla denna verksamhet.

7.4 Skriftliga mål och planer som omfattar personer med psykiska funktionshinder

Bedömningskriterier:

(5 kap. 8 § SoL, SOSFS 1998:8 (S))

Kommunen ska ha policy/mål samt en verksamhetsplan som styr utvecklingen av kommunens verksamheter för personer med psykiska funktionshinder.

Mål/policy ska finnas på politisk nivå och en verksamhetsplan som ligger i linje med dessa ska upprättas av den övergripande ledningen i kommunen.

Styrdokumentet ska vara så utformade att de har en god användbarhet för personalen i verksamheterna.

Tabell 3. Politiska mål/policy

Kommun	Inga eller bristande mål		Acceptabla mål		Bra mål	
Aneby				X		
Eksjö	X					
Gislaved				X		
Gnosjö	X					
Habo	X					
Jönköping				X		
Mullsjö	X					
Nässjö				X		
Sävsjö				X		
Tranås				X		
Vaggeryd				X		
Vetlanda				X		
Värnamo				X		
	Antal	Procent	Antal	Procent	Antal	Procent
Länet	4	30	9	70	-	-
Landet	114	37	197	63	-	-

Tabell 4. Verksamhetsplan

Kommun	Ingen eller bristande plan		Acceptabel plan		Bra plan	
Aneby			X			
Eksjö	X					
Gislaved			X			
Gnosjö	X					
Habo	X					
Jönköping			X			
Mullsjö	X					
Nässjö			X			
Sävsjö			X			
Tranås	X					
Vaggeryd	X					
Vetlanda	X					
Värnamo	X					
	Antal	Procent	Antal	Procent	Antal	Procent
Länet	8	62	5	38	-	-
Landet	176	59	120	41	-	-

Bedömningsnivåer

INGA ELLER BRISTANDE MÅL OCH PLANER

- Kommunen saknar skriftliga mål på politisk nivå samt verksamhetsplan i skriftlig form.
- Kommunen har inga politiska mål eller enbart i muntlig form.
- Verksamhetsplan saknas eller uttrycker endast allmänna mål och saknar helt konkretion hur dessa skall uppnås.

ACCEPTABLA MÅL OCH PLANER

- Kommunen har politiska mål/policy i skriftlig form.
- Kommunen har en dokumenterad verksamhetsplan med lokal prägel och den innehåller frågor som har betydelse för målgruppen.

BRA MÅL/PLAN

- De skriftliga målen eller policyn är tydlig och ger bra vägledning för personal i verksamheterna.
- Verksamhetsplanen ger god vägledning och den är förankrad i de psykiskt funktionshindrades verklighet.
- Verksamhetsplanen beskriver på ett bra sätt hur de politiska målen skall uppnås.

Kommentarer

Inte någon kommun i landet uppfyller villkoren för bedömningen bra mål/plan. Jönköpings län har något färre kommuner som har inga eller bristande mål och några fler som har acceptabla mål jämfört med genomsnittet i landet.

Inga eller bristande mål har Eksjö, Gnosjö, Habo och Mullsjö medan övriga kommuner uppfyller kraven för acceptabla mål. Habo uppger i enkäten att det finns muntliga mål för verksamheten vilket inte räcker för att nå upp till nivån acceptabla mål.

Verksamhetsplaner finns på acceptabel nivå i fem av länets kommuner, Aneby, Gislaved, Jönköping, Nässjö och Sävsjö. Övriga kommuner har inga eller bristfälliga verksamhetsplaner. Situationen i länet är jämförbar med hur det ser ut i landet.

7.5 Samverkan med andra organisationer/myndigheter kring mål/riktlinjer och verksamhetsformer för personer med psykiska funktionshinder

Bedömningskriterier

(2 kap. 6 § SoL, 5 kap. 8 § SoL)

Psykiskt funktionshindrades behov av vård, stöd, service och rehabilitering skall ses som en gemensam angelägenhet för ansvariga aktörer.

Kommunen ska tillsammans med berörda organisationer/myndigheter utforma en skriftlig och gemensam mål/policy för samverkan på både politisk nivå och på ledningsnivå.

Kommunen ska tillsammans med psykiatrin utforma skriftliga riktlinjer för utskrivning och permission från psykiatrisk heldygnsvård samt för en samordnad och individuell planering.

Kommunen ska tillsammans med berörda organisationer och myndigheter utveckla system för former för samverkan eller driva gemensam verksamhet tillsammans med andra huvudmän.

Tabell 5. Gemensamma mål och riktlinjer

Kommun	Ingen eller bristande samverkan mål/riktlinjer		Acceptabel samverkan mål/riktlinjer		God samverkan mål/riktlinjer	
	Antal	Procent	Antal	Procent	Antal	Procent
Aneby		X				
Eksjö		X				
Gislaved		X				
Gnosjö		X				
Habo		X				
Jönköping				X		
Mullsjö		X				
Nässjö		X				
Sävsjö		X				
Tranås		X				
Vaggeryd		X				
Vetlanda		X				
Värnamo		X				
	Antal	Procent	Antal	Procent	Antal	Procent
Länet	12	92	1	8	-	-
Landet	271	87	16	5	25	8

Tabell 6. Gemensamma verksamhetsformer

Kommun	Ingen eller bristande samverkan verksamhetsformer		Acceptabel samverkan verksamhetsformer		God samverkan verksamhetsformer	
	Antal	Procent	Antal	Procent	Antal	Procent
Aneby		X				
Eksjö		X				
Gislaved				X		
Gnosjö		X				
Habo		X				
Jönköping						X
Mullsjö		X				
Nässjö						X
Sävsjö		X				
Tranås						X
Vaggeryd		X				
Vetlanda		X				
Värnamo				X		
	Antal	Procent	Antal	Procent	Antal	Procent
Länet	8	62	2	15	3	23
Landet	69	22	158	51	85	27

Bedömningsnivåer

INGEN ELLER BRISTANDE SAMVERKAN

- Inget uttryck för samverkan är noterat i enkäten. Det saknas mål/policy, skriftliga riktlinjer med psykiatrin, system och former för samverkan eller gemensam verksamhet med annan huvudman.
- Gemensamma mål/policy i skriftlig form saknas liksom bristande riktlinjer med psykiatrin.
- Det saknas former för samverkan på driftsnivå eller gemensam verksamhet med annan huvudman.

ACCEPTABEL SAMVERKAN

- Det finns gemensamma mål/policy på politisk- eller ledningsnivå med psykiatrin och skriftliga riktlinjer för samverkan med psykiatrin på några områden.
- Utvecklade former för samverkan på driftsnivå eller gemensam verksamhet med annan huvudman.

GOD SAMVERKAN

- Det finns mål/policy med flera berörda organisationer och skriftliga riktlinjer med psykiatrin vid utskrivning eller permission från slutenvård och vid vårdplanering.
- Det finns utvecklade former för samverkan med flera huvudmän, exempelvis psykiatri, primärvård, försäkringskassa och arbetsförmedling.
- Särskilda former för samverkan med anhörig- och brukarorganisationer eller gemensam verksamhet med sådana.

Kommentarer

Samverkan runt gemensamma mål och riktlinjer förekommer endast i Jönköpings kommun som uppnår acceptabel samverkan. Övriga kommuner i länet har ingen eller bristande samverkan vilket för övrigt speglar samma situation som i landet i övrigt.

När det gäller gemensamma verksamhetsformer uppger sju av länets kommuner att sådana saknas. Acceptabel samverkan finns i Gislaved och Värnamo och god samverkan har Jönköping, Nässjö och Tranås. Länet har procentuellt fler kommuner som har ingen eller bristande samverkan när det gäller verksamhetsformer om man jämför med siffrorna för landet i sin helhet.

7.6 Synpunkter från brukar- och anhörigorganisationer

Bedömningskriterier

(5 kap. 8 § SoL, 15 § LSS)

Ledningen för socialtjänsten ska ha en öppen dialog med företrädare för den organiserade brukar- och anhörigrörelsen.

Vid planering och uppföljning av verksamheten som berör personer med psykiska funktionshinder ska synpunkter hämtas in från brukar- och anhörigorganisationer.

Tabell 7. Synpunkter från brukar- och anhörigorganisationer

Kommun	Inga möjligheter att lämna synpunkter		Acceptabla möjligheter att påverka		Goda möjligheter att påverka	
	Antal	Procent	Antal	Procent	Antal	Procent
Aneby		X				
Eksjö						X
Gislaved				X		
Gnosjö	-		-		-	
Habo	-		-		-	
Jönköping						X
Mullsjö	-		-		-	
Nässjö						X
Sävsjö				X		
Tranås				X		
Vaggeryd		X				
Vetlanda		X				
Värnamo				X		
	Antal	Procent	Antal	Procent	Antal	Procent
Länet	3	30	4	40	3	30
Landet	68	27	61	24	125	49

Tre kommuner i länet, Gnosjö, Habo och Mullsjö, är ej bedömda.

Bedömningsnivåer

INGEN MÖJLIGHET ATT LÄMNA SYNPUNKTER

- Det finns verksamma organisationer i kommunen, men de har inte kontaktats för att ge synpunkter på vare sig planering eller uppföljning av någon verksamhet för psykiskt funktionshindrade.

ACCEPTABEL MÖJLIGHET ATT LÄMNA SYNPUNKTER

- Kommunen har det senaste året hämtat in synpunkter på minst tre aktuella verksamhetsområden från någon anhörig- eller brukarorganisation.

GODA MÖJLIGHETER ATT LÄMNA SYNPUNKTER

- Kommunen har det senaste året hämtat in omfattande synpunkter på flera områden.
- Organisationerna har medverkat vid rekrytering av personal.

Kommentarer

Tre kommuner i länet, Gnosjö, Habo och Mullsjö har inte bedömts i denna fråga då brukarorganisationer inte var aktiva vid tidpunkten för enkäten. Habo och Mullsjö har sedan gemensamt startat en verksamhet för personliga ombud och då har brukar- och anhörigorganisationer deltagit.

Aneby, Vaggeryd och Vetlanda har inte utnyttjat möjligheten att ta in synpunkter från organisationerna. Gislaved, Sävsjö, Tranås och Värnamo har på en acceptabel nivå låtit organisationer vara delaktiga vid utvärdering av verksamhet, personalrekrytering och vid start av verksamhet med personliga ombud.

Eksjö, Nässjö och Jönköping har ett mera omfattande samarbete med organisationerna och där har de goda möjligheter att påverka verksamheten.

Situationen i länet för organisationerna i länet att påverka verksamheten för psykiskt funktionshindrade motsvarar i stort vad som gäller för landet i övrigt.

7.7 Verksamheter för personer med psykiska funktionshinder

Bedömningskriterier – Verksamheter för boende

(5 kap. 7 § SoL och 9 § punkt 9 LSS)

Kommunen ska ha en verksamhet som innebär att personer med psykiska funktionshinder skall få sina behov av bostad, med eller utan särskild service, tillgodosedda.

Beslut om bostad med särskild service skall vara verkställda inom tre månader.

Personer med psykiska funktionshinder som ej fyllt 65 år ska endast undantagsvis bo i äldreboende.

Bostadsfrågan för personer med psykiska funktionshinder ska inte annat än tillfälligt ordnas genom jourboende eller annan typ av korttidsboende.

Tabell 8. Verksamhet för boende

Kommun	Behov av bostad inte täckt		Behov av bostad acceptabelt täckt		Behov av bostad väl täckt	
	Antal	Procent	Antal	Procent	Antal	Procent
Aneby					X	
Eksjö					X	
Gislaved					X	
Gnosjö					X	
Habo					X	
Jönköping	X					
Mullsjö					X	
Nässjö	-		-		-	
Sävsjö					X	
Tranås					X	
Vaggeryd					X	
Vetlanda	-		-		-	
Värnamo					X	
	Antal	Procent	Antal	Procent	Antal	Procent
Länet	1	7	-	-	10	77

Nässjö och Vetlanda kommuner är ej bedömda.

Bedömningsnivåer

BEHOVET AV BOSTAD ÄR INTE TÄCKT

- Mellan 15-20 procent av totalt antal kända personer har en kortsiktig lösning på sin bostadsfråga.
- Det finns personer som är hemlösa eller bor på härbärke.
- Det finns personer som inte fått beslut om bostad verkställt efter tre månader.
- Det finns personer som bor i äldreboende. Enstaka undantag accepteras.

BEHOVET AV BOSTAD ÄR ACCEPTABELT TÄCKT

- En mindre andel (5-14 procent) av totalt antal kända personer har en kortsiktig lösning på sin bostadsfråga.
- Det finns bara några få personer som bor i äldreboende, på härbärke eller är uteliggare.
- Det finns inga personer som inte fått ett beslut om bostad med särskild service verkställt inom tre månader.

BEHOVET AV BOSTAD VÄL TÄCKT

- Endast ett fåtal personer (färre än 5 procent) har ett boende på kort sikt.
- Inga personer bor på härbärke eller är uteliggare.

Kommentarer

Det är en kommun, Jönköping, som inte har klarat att verkställa beslut om bostad med särskild service inom tre månader. Vid mätningstillfället fanns tre personer som väntade på boende. I övrigt är bostadsbehovet täckt inom länet.

Det finns ingen sammanställning över redovisningen på nationell nivå. Bortfallet på denna fråga översteg 10 procent.

Bedömningskriterier – Verksamheter för sysselsättning

(3 kap. 6 § SoL, 5 kap. 7 § SoL)

Kommunen ska bygga ut en verksamhet som innebär att personer med psykiska funktionshinder får sitt behov av sysselsättning täckt till cirka 80 procent.

Kommunen ska ha ett utbud av alternativa möjligheter till sysselsättning som är varierat och har en tydlig inriktning mot rehabilitering.

Verksamheter för sysselsättning ska innehålla mer eller mindre arbetsliknande inslag och kommunen bär regelbundet inventera möjliga arbetsplatser hos olika arbetsgivare på orten.

Tabell 9. Verksamhet för sysselsättning

Kommun	Bristande variation		Acceptabel variation		God variation	
Aneby			X			
Eksjö					X	
Gislaved					X	
Gnosjö	X					
Habo	X					
Jönköping					X	
Mullsjö	X					
Nässjö					X	
Sävsjö			X			
Tranås					X	
Vaggeryd	X					
Vetlanda			X			
Värnamo					X	
	Antal	Procent	Antal	Procent	Antal	Procent
Länet	4	30	3	24	6	46
Landet	91	29	111	35	116	36

Bedömningsnivåer

BRISTANDE VARIATION

- Mer än 20 procent av totalt antal saknar meningsfull sysselsättning.
- Endast en form av sysselsättning har erbjudits i kommunen det senaste året.

ACCEPTABEL VARIATION

- Mellan 15-20 procent av totalt antal saknar meningsfull sysselsättning.
- Minst två olika former av sysselsättning har erbjudits inom kommunen det senaste året.

GOD VARIATION

- Färre än 15 procent av totalt antal saknar meningsfull sysselsättning.
- Kommunen erbjuder ett brett och varierat utbud av sysselsättningsmöjligheter.
- Kontinuerlig inventering av möjliga arbetsplatser.

Kommentarer

Gnosjö, Habo, Mullsjö och Vaggeryd har sysselsättning för psykiskt funktionshindrade men de klarar inte kravet på variation.

Aneby, Sävsjö och Vetlanda har en något större variation och de klarar därför en acceptabel nivå.

Övriga kommuner i länet har en god variation och man inventerar också möjliga arbetsplatser.

Bedömningskriterier – Övriga insatser

(3kap. 6 § SoL, 4 kap. 1 § SoL, 9 § punkterna 2-7 LSS)

Kommunen ska erbjuda personer med psykiska funktionshinder ett varierat utbud av alternativa insatser vid sidan av verksamheter för boende och sysselsättning.

Tabell 10. Övriga insatser

Kommun	Bristande variation		Acceptabel variation		God variation	
Aneby						X
Eksjö				X		
Gislaved						X
Gnosjö						X
Habo						X
Jönköping				X		
Mullsjö				X		
Nässjö						X
Sävsjö						X
Tranås						X
Vaggeryd				X		
Vetlanda				X		
Värnamo				X		
	Antal	Procent	Antal	Procent	Antal	Procent
Länet	-	-	6	46	7	54
Landet	32	10	128	40	162	50

Bedömningsnivåer

BRISTANDE VARIATION

- Inga övriga insatser har givits eller endast några typer av insatser har erbjudits i kommunen under det senaste året.

ACCEPTABEL VARIATION

- Minst tre typer av insatser har erbjudits vid sidan av bostad och sysselsättning.

GOD VARIATION

- Kommunen erbjuder ett brett och varierat utbud av insatser vid sidan av boende och sysselsättning.
- Det finns tillgång till personligt ombud och kontaktperson.

Kommentarer

Kommunerna i länet erbjuder acceptabel eller god variation när det gäller insatser utöver boende och sysselsättning. Samtliga kommuner hade vid undersökningstillfället personlig ombudsverksamhet, god man samt att ett flertal erbjöds boendestödsverksamhet. Jämfört med landet ligger Jönköpings län över genomsnittet i variation av övriga insatser.

7.8 Personalens kompetens och kunskapsutveckling

Bedömningskriterium

(SOSFS 1998:8 (S))

Kommunen skall ha en plan för kunskapsutveckling för personal som arbetar med personer med psykiska funktionshinder.

Tabell 11. Personalens kompetens och kunskapsutveckling

Kommun	Ingen eller bristande planering		Acceptabel planering		God planering	
	Antal	Procent	Antal	Procent	Antal	Procent
Aneby		X				
Eksjö		X				
Gislaved		X				
Gnosjö		X				
Habo		X				
Jönköping				X		
Mullsjö		X				
Nässjö				X		
Sävsjö		X				
Tranås				X		
Vaggeryd		X				
Vetlanda		X				
Värnamo		X				
	Antal	Procent	Antal	Procent	Antal	Procent
Länet	10	77	3	23		
Landet	256	80	62	20		

Bedömningsnivåer

INGEN ELLER BRISTANDE PLANERING

- Kommunen saknar plan för kompetensutveckling av personalen.

ACCEPTABEL PLANERING

- Kommunen har skriftlig plan för personalens kompetensutveckling.

GOD PLANERING

- Kommunen har en plan för kompetensutveckling som syftar till att ge personalen både bredd och djup i kunskaperna. Viss personal får specialistkompetens medan andra får kontinuerlig fortbildning av bredare slag.

Kommentar

Det är bara Jönköping, Nässjö och Tranås som har en acceptabel plan för kompetensutveckling. Övriga kommuner har ingen eller bristande planering av fortbildningsinsatser. Jämfört med landet i övrigt ligger kommunerna i Jönköping ungefär på riksgenomsnittet.

7.9 Kvalitetssystem för sociala insatser

Bedömningskriterier

(3 kap. 3 § SoL, 6 § LSS, SOSFS 1998:8(S))

Kommunen har ett system för kvalitetsutveckling som gäller det sociala arbetet med personer med psykiska funktionshinder.

Det ska vidare finnas en ansvarig person för kvalitetssystemet.

Tabell 12 Kvalitetssystem

Kommun	Ingen eller bristande kvalitetssystem		Acceptabelt kvalitetssystem		Bra kvalitetssystem	
	Antal	Procent	Antal	Procent	Antal	Procent
Aneby		X				
Eksjö		X				
Gislaved		X				
Gnosjö		X				
Habo		X				
Jönköping		X				
Mullsjö		X				
Nässjö		X				
Sävsjö		X				
Tranås		X				
Vaggeryd		X				
Vetlanda		X				
Värnamo		X				
	Antal	Procent	Antal	Procent	Antal	Procent
Länet	13	100	-	-	-	-
Landet	243	78	70	22	-	-

Bedömningsnivåer

INGET ELLER BRISTANDE KVALITETSSYSTEM

- Det saknas ett kvalitetssystem som gäller arbetet med personer med psykiska funktionshinder.

ACCEPTABELT KVALITETSSYSTEM

- Det finns ett kvalitetssystem som gäller arbetet med personer med psykiska funktionshinder och en ansvarig person utsedd.

BRA KVALITETSSYSTEM

- Kvalitetssystemet inkluderar en hel process för kvalitetsutveckling med identifiering av problemområden, undersökning, förbättringsåtgärder och uppföljning.

Kommentarer

Ingen av länets kommuner har ett kvalitetssystem som omfattar arbetet med psykiskt funktionshindrade. Det är för övrigt få kommuner som når upp till en acceptabel nivå sett till hela landet. När det gäller kvalitetsarbete har den offentliga verksamheten en del att lära av enskild vård, där man under en längre tid arbetat med frågan.

7.10 Sammanfattning av resultatet

Här redovisas i tabellform hur länets kommuner lever upp till kraven på samtliga granskningsområden. Kommunen erhåller ett kryss om man uppnått acceptabel eller god nivå.

Tabell 13 Sammanställning av granskningsområden där kommunen uppnår kraven

Granskningsområde	Aneby	Eksjö	Gislaved	Gnosjö	Habo	Jönköping	Mullsjö	Nässjö	Sävsjö	Tranås	Vaggeryd	Vetlanda	Värnamo
Kännedom		x	x			x					x		
Info.insatser	x					x		x		x			
Politiska mål	x		x			x		x	x	x	x	x	x
Verksamhetsplan	x		x			x		x	x				
Samverkansmål						x							
Samverkan verksamhetsformer			x			x		x		x			x
Synpunkter fr. brukare och anhöriga *		x	x			x		x	x	x			x
Verksamheter boende **	x	x	x	x	x		x	-	x	x	x	-	x
Variation sysselsättning	x	x	x			x		x	x	x		x	x
Variation övriga insatser	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
Kompetensutvecklingsplan						x		x		x			
Kvalitetssystem													
Totalt	6	5	8	2	2	10	2	8	6	8	4	3	6

* Aneby, Gnosjö och Habo saknar brukarorganisationer

** Uppgifter saknas om Nässjö och Vetlanda kommuner

Kommentarer

Det finns i länet en skillnad mellan små kommuner och något större kommuner. Små kommuner har svårare att nå upp till en acceptabel nivå i denna granskning. Det är dock inte entydigt då Aneby som är en relativt liten kommun klarar sex granskningsområden, medan Vetlanda som är relativt stor endast klarar tre.

Länet har bra verksamheter med variation och god täckning. Det brister i planering, information, utvecklingsarbete och inte minst när det gäller kvalitetssystem.